

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo(at)lvm.fi
eeva.linkama(at)lvm.fi

Kotkan kaupunki
Saaristotoimikunta / RaimoKurki
raimo.kurki(at)hotmail.com

Viite: Liikenne- ja viestintäministeriö, lausuntopyyntö 16.11.2016 LVM/2009/03/2016
Saaristoliikennettä koskevat asetuserinnokset

Taustaa Liikenne- ja viestintäministeriö (LVM) on pyytänyt mm. Kotkan saaristotoimikunnalta sekä Kotkan kaupungilta lausuntoa saaristoliikennettä koskevista kahdesta asetuserinnoksesta. Meille on ilmoitettu Kotkan saaristotoimikunnan taholta, että saaristotoimikunta ei anna ministeriölle omaa lausuntoa, vaan saaristotoimikunnan näkemykset tulevat sisältymään Kotkan kaupungin lausuntoon. Saaristotoimikunta on esittänyt, että Kuutsalo-Seura antaa lisäksi oman lausuntonsa ministeriölle. Kuutsalo-Seura ry on Kuutsalon saariston asukkaiden kotiseutuyhdistys, jossa on noin 500 jäsentä, sekä vakituksia että vapaa-ajan asukkaita. Näistä suurin osa on Kotka – Kuutsalo – Kirkonmaa yhteysalusliikenteen käyttäjiä. Katsomme siten olevamme asianosaisia tässä asiassa.

Valtioneuvoston asetus saariston liikenne- ja kuljetuspalveluiden kohtuullisista maksuista

Esitämme lausuntonamme seuraavaa:

Valtion yhteysalusliikenteen palvelut ovat olleet Kotka – Pyhtää reitillä käyttäjille ilmaisia vuodesta 2013 lähtien, jolloin uusi yhteysalus tuli käyttöön tälle reitille. Valtion yhteysalusliikenne on ollut käyttäjille ilmaista Saaristomerellä jo huomattavasti tätä aikaisemmin. LVM aikoo nyt käynnistää joskus ensi keväänä alkavan ja 31.12.2018 päättyvän kokeilun yhteysalusliikenteen muuttamisesta maksulliseksi kaikille käyttäjille.

Asetuksen tavoitteet

LVM esittää asetuksen tavoitteena olevan suotuisan toimintaympäristön luominen digitaalisille palveluille ja uusille liiketoimintamalleille hallituksen digitaalisen liiketoiminnan kärkihankkeeseen sisältyen.

Emme oikein osaa nähdä, miten yhteysalusliikenteen maksullisuus loisi mahdollisuuksia ainakaan liikenteen käyttäjiä hyödyttävälle digitaalisille palveluille. Maksujen perimiseen asiakkailta voi valtio kyllä tarvita investointeja alusten digitaalivaakoihin matkustajien käsimatkatavaroiden yms. punnitsemista ja matkustajien tunnistamista ja muuta tarvittavaa laskutusautomaatiota varten. Hallituksen julistamiin byrokratian purkamistalkoisiin tämä toisaalta sopii aika huonosti.

LVM esittää toisena tavoitteena olevan markkinoille tulon esteiden purkamisen, jolloin saataisiin aikaan korkealaatuisia ja käyttäjien tarpeisiin vastaavia ja käyttäjille kohtuuhintaisia liikennepalveluita. On mahdollista, että jos valtion yhteysalusten käyttäjämaksut asetetaan hyvin korkeiksi, niin voi ilmaantua yksityisiä yrittäjiä ajamaan rinnan samoilla reiteillä. Tässä on vaarana, että sekä yhteysalusten että yksityisten hintataso nousisi käyttäjien kannalta kohtuuttoman korkeaksi ja estäisi saariston kehittämistä saaristolain tarkoittamalla tavalla. LVM ei esitä miten valtion yhteysaluksen mahdolliset käyttäjämaksut nostaisivat liikennepalvelujen laatua korkeammaksi tai paremmin käyttäjien tarpeita vastaavaksi. Emme oikein näe, että tällaisia vaikutuksia olisi saatavissa. Hyvän liiketoiminnan suunnittelun avulla yksityiset yrittäjät voivat harjoittaa asukkaita palvelevaa, yhteysaluksen vuoroja täydentävää liikennettä, vaikka yhteysalus ei maksuja perisikään tai maksut olisivat käyttäjille kohtuullisella tasolla. Tästä on esimerkkinä vaikkapa viime kesänä Kaunissaareen ajatut lauantaivuorot (Tekla I) sekä Kirkonmaahan kesällä ajatut vuorot (Jaana).

LVM:n maksutaulukko.

LVM esittää, että lausuntopyyntöön hinnoittelutaulukko täyttää saaristolain vaatimuksen hintojen kohtuullisuudesta alueen vakinaisille asukkaille ja yrityksille.

LVM:n mukaan saaristolain mukainen kohtuullinen maksu olisi enintään alueella käytettävissä olevan julkisen liikenteen maksuja vastaava tai siihen verrattava maksun suuruinen. Toteamme, että markkinaehtoisia julkisia liikennepalveluita ei kaikilla saaristoalueilla ole ja käyttäjämaksujen asetelu riippuu enemmän markkinatilanteesta kuin hintojen kohtuullisuudesta käyttäjälle saaristolain tarkoittamalla tavalla.

LVM:n esittämä maksutaulukko on ilmoitettu laaditun Ahvenanmaan ja Tukholman alueen markkinaehtoisten toimijoiden saaristoliikenteen hinnoittelun pohjalta. Nähdäksemme ei Tukholman alueen hinnoittelua mitenkään voida käyttää Suomenlahden kohtuullisen hinnoittelun referenssinä. LVM:n tulisi julkistaa hintavertailulaskelmansa.

Eri reittien hintavertailussa tulee ottaa huomioon hintatekijänä ajatun matkan pituus samalla tavalla kaikilla reittialueilla. ”Linnuntie” ei ole käyttökelpoinen mitta.

LVM ei anna mitään arviota hinnoittelunsa vaikutuksista yksittäiselle vakinaiselle asukkaalle tai yritykselle. LVM esittää että ”vaikutusta on vaikea arvioida koska kuljetustarpeet ovat erilaisia.” Miten LVM voi näin ollen esittää hinnoittelunsa olevan kohtuullinen’ kun vaikutusarvio on tekemättä?

Mainittakoon muutama esimerkki vaikutuksista saariston liikenteen käyttäjille:

- a) Saaren yrittäjä tai asukas, joka asioi mantereella 2 kertaa viikossa 11 kk vuodessa, ei ajoneuvoja, mennessä vie talousjätteitä ja pikkutavaraa 30 kg, palatessa on mukana juomavettä 40 litraa, elintarvikkeita ja muuta 30 kg. Mukana on lisäksi koira 25 kg. Yhteysalusmaksut ovat hänelle vuodessa 13 440 euroa, josta kappalematkatavaroiden osuus on 11520 euroa.
- b) Kirkonmaassa meneillään olevassa yksityistietoimituksessa 2016-527013 määrää Maanmittauskonttori vapaa-ajan kiinteistöille tiemaksujen jakoperusteeksi 150 000 kg/a tavarankuljetusta bruttona Otavan yhteysaluslaiturille. Vakituisen asunnon vastaava kuljetussuorite on 450 000 kg/a. Jos kiinteistöjen kuljetukset tapahtuvat henkilöautolla, bruttopaino 3000 kg, on Otavan maksut vapaa-ajan asunnolle noin 2 500 euroa vuodessa ja vakitukselle asujalle noin 7 000 euroa vuodessa.

Erityisesti kappalematkavaran maksut ovat LVM:n taulukossa aivan kohtuuttomat. Tällaisia maksuja ei ole syytä periä matkustajilta ollenkaan.

Aluksen nosturilla hoidettavat rakennustarvike- yms. kuormat olisi kohtuullista hinnoitella samalla tonnihilalla kuin raskaat kuljetukset, siis 5 euroa tonnilta. Jos kuorma-autojen ja traktoriperävaunujen lasti halutaan hinnoitella erikseen ajoneuvomaksun lisäksi, olisi kohtuullista, että maksu ei olisi suurempi kuin 5 euroa tonnilta.

Esitetyt ajoneuvomaksut ovat kohtuuttoman suuria ottaen huomioon sellaiset saaret, joissa on ajoneuvoille tarkoitettu tiestö. Ajoneuvomaksuissa on tärkeää, että niiden mahdollinen käyttöön ottaminen ja mitoitus tapahtuvat yhdenvertaisin perustein kaikilla alueilla.

On selvää, että LVM:n taulukon maksujen käyttäminen johtaisivat saariston elinvoimaisuuden näivettymiseen saaristolain vastaisesti.

Kohtuulliset henkilömaksut

Kohtuullisten maksujen taso tulee siis hakea paremmalla tavalla kuin mikä on LVM:n taulukon pohjana. Voisi esimerkiksi olettaa, että yhteysaluksen maksut muodostuvat saariston asukkaille ja yrityksille kohtuullisiksi, jos ne ovat riittävän paljon alemmat kuin mitä oman veneen kustannukset olisivat. Sehän on saaristossa käytännön vaihtoehto yhteysalukselle. Tässä voi käyttää apuna valtion omaa selvitystä moottoriveneen pääoma- ja käyttökustannusten määrästä, kun valtio on asettanut työmatkasta suoritettavien matkakustannusten enimmäismäärät oman moottoriveneen käytöstä verohallituksen päätöksellä A175/200/2015. Enintään 50 hv koneella varustetulla veneellä tämä kustannus on 0,74 euroa kilometriltä. Saariston asukkaan asiointi- ym. matkoilla on veneessä keskimäärin vähintään kaksi matkustajaa. Oman veneen kustannus on siten korkeintaan 0,37 euroa kilometriltä matkustajaa kohden. Saaristolaiselle käyttäjälle kohtuullisen yhteysalusmaksun tulee siis olla korkeintaan tämä 0,37 euroa

kilometriltä. Kohtuullisuuteen sisältyy, että mukana kuljettavista matkatavaroista ei peritä erillistä maksua, ei myöskään alaikäisistä lapsista. Eihän näin ole omassa veneessäkään.

Tämän mukaan kohtuulliset henkilömaksut aikuisilta olisivat Kotka – Pyhtää liikennealueella enintään seuraavat. Alaikäiset lapset olisivat ilmaisia, samoin matkustajien tavarat.

KOTKA - PYHTÄÄ LIIKENNEALUE		KOHTUULLISET MAKSUT ENINTÄÄN	
Reitti	Matka noin km	EUR/km	Henkilömaksu EUR
Kotka - Kuutsalo	4	0,37	1,5
Kotka - Kirkonmaa	9,5	0,37	3,5
Kotka - Kaunissaari	23	0,37	9
Kotka - Haapasaari	25	0,37	9

Yhdenvertaisuusnäkökohdat otettava huomioon

On välttämätöntä, että valtion yhteysalusliikenteen mahdollinen maksuttomuudesta luopuminen tehdään kansalaisten yhdenvertaisuutta kunnioittaen. Jos maksuja aletaan periä käyttäjiltä, tulee tämän koskea koko liikennealuetta Suomenlahdella ja Saaristomerellä. Maksujen määräytymisperusteiden tulee olla kaikkialla ja kaikille samat. Tasapuolisuus edellyttää myös, että Länsi-Suomen maantielautojen ja yhteysalusten maksukohtelu on sama. Jos yhteysaluksille tulee maksuja, pitää ne ottaa käyttöön maantielautoillakin. Saariston asukkaan kannalta molemmat alusluokat toimivat maantien jatkeina samalla tavoin. Viittaamme tässä yhdenvertaisuuslakiin 1325/2014 sekä sen perusteluihin HE 19/2014.

Yhteenveto

Jos LVM haluaa kokeilla yhteysalusmaksujen käyttöönottamista, on oleellisen tärkeää että:

- Kokeiltavien maksujen tulee olla kohtuullisia saaristolain tarkoittamalla tavalla. LVM:n esittämä taulukko ei tätä ehtoa täytä.
- Erityisesti esitetyt kappaletavaramaksut ovat vahingollisen suuria. Matkustajien tavaroista ei ole syytä periä maksuja ollenkaan.
- Henkilömaksujen ylin kohtuullinen taso on esitetty edellä olevassa taulukossa.
- On erittäin tärkeää, että mahdolliset maksut määritellään eri alueille ja eri käyttäjille tasapuolisesti ja yhdenvertaisuutta noudattaen.

Kuutsalo-Seura Ry

Matti Sulin
puheenjohtaja

Matti Laukkanen
varapuheenjohtaja